

Rèquiem pel federalisme

- Els que veien el projecte d'un Estat plurinacional com un paraigua perfecte, ara s'han de mullar

DAVID MIRÓ

EL PERIÓDICO DE CATALUNYA, 15.03.10

Segurament no hi ha un lloc i una hora precisos del decés, però és un secret de domini públic, una d'aquelles veritats que tothom comparteix, encara que ningú gosa proclamar per no aparèixer com l'enterramorts oficial d'una bella idea. Però la realitat és que el federalisme català ha mort, almenys en la seva versió *bonista*, aquella que ens prometia una relació amable amb Espanya, la superació de les velles raons i del mercadeig constant de vots aquí i allà. Bé, potser seria més exacte dir que l'han matat, o que va ser enverinat de mort el mateix dia que es va decidir el cafè per a tothom, en les acaballes de la Transició, i el que ara està fent el Tribunal Constitucional és una mena d'autòpsia per emplenar l'acta de defunció. Però deixarem els motius de l'òbit per a una altra ocasió i ens centrarem en les seves conseqüències, en el nou paradigma que es gesta entre Catalunya i Espanya, en què ja no té lloc un esquema de relació reglada, transaccionada i acceptada per ambdues parts. Un mecanisme de convivència satisfactori, en suma. En lloc d'això, el que se'ns oferirà seran diferents tipus de gestió per lidiar amb un conflicte irresoluble que està condemnat a patir alts i baixos de forma periòdica. A la *conllevancia* orteguiana ja no s'hi contraposa la convivència, sinó la ruptura.

Abans de continuar, s'ha d'apuntar, d'entrada, que l'arraconament del federalisme, d'aquell projecte que des de Catalunya intentava construir un Estat compost i plurinacional, és potser el fet més important de la

política catalana dels últims decennis, encara més, si és que és possible, que la irrupció de l'independentisme a finals dels anys 90, ja que aquest, com el dinosaure del conte de Monterroso, sempre *estaba allí*, amagat en multitud d'armaris. I el seu principal competidor en el camp ideològic era, precisament, el federalisme, que no era un invent de Pasqual Maragall, com alguns pretenen ara simplificar per convertir-lo en caricatura, sinó que és un corrent que enfonsa les seves arrels en el catalanisme secular, amb les figures de Francesc Pi i Margall i Valentí Almirall al capdavant.

Per això no hi ha una data exacta de defunció. Fins i tot molts negaran la major, però s'enganyen a si mateixos. Fa uns quants anys encara era possible parlar de reformar la Constitució per adequar la funció del Senat al repartiment de poder territorial. O d'aplicar el multilingüisme a les institucions de l'Estat. Ara, des de Catalunya, ningú en diu ni piu, perquè se sap que, si s'enceta el meló constitucional, serà en la direcció contrària. Espanya viu en la contradicció d'haver creat un federalisme *light* per combatre el federalisme de debò, el que reconeix les diferències i les tracta com a tals. I no li acaba d'agradar l'invent. Hi ha qui vol fer una marxa enrere que, sens dubte, ja hauria començat sense la inesperada derrota del Partit Popular l'any 2004.

A Catalunya, a més d'una doctrina política, el federalisme va servir també a algunes forces d'esquerra per integrar en el catalanisme els contingents d'immigrants d'altres parts d'Espanya, principalment el PSUC i el PSC. Al PSC, el federalisme va ser l'argamassa capaç d'unir en un mateix projecte pallachistes i la federació catalana del PSOE. Avui els vells federalistes, identificats com l'ala catalanista, s'han mutat en bilateralistes, és a dir, plantegen una relació amb Espanya sota el prisma de la correlació de forces. La reclamació d'un grup parlamentari propi als

anys 90 es feia en nom del federalisme. Avui això ja no és així. És per aquest motiu que, sense que serveixi de precedent, pot ser que estiguin passant coses importants en aquest partit-mare que és el PSC. I és que la desaparició del federalisme ha deixat òrfena una part de la societat que se sentia còmoda en una formulació teòrica que li permetia conjugar a la perfecció la seva doble identitat nacional. Es tractava d'un paraigua perfecte. El problema del nou paradigma és que obliga a mullar-se, a prendre partit. En el bilateralisme hi ha només dos actors, que són Catalunya i Espanya, i el mal rotllo, més que intentar evitar-lo, es dona per descomptat.

Assistim en aquests moments a un lent procés de recol·locació, en què els extrems, espanyolisme *versus* independentisme, es reforçaran. Però no tan sols en les seves marques electorals, sinó dins del PSC, el primer, i dins de CiU el segon. Paral·lelament, aquest bilateralisme està obligant CiU a plantejar nous objectius per distingir-se del contrari (el concert econòmic, per exemple). La pugna serà entre un bilateralisme *hard* i un bilateralisme *light*, però serà, sigui com sigui, un únic paradigma que tindrà en l'independentisme el seu corol·lari. En tot cas la seqüela més important de la derrota del somni federal és que pot acabar amb la ficció de *l'un sol poble*. La qüestió és saber si som tots prou madurs per afrontar aquesta veritat. I les seves conseqüències.